

CYKL ZAJĘĆ Z „HOBBITA” J.R.R. TOLKIENA

Proponowany tutaj cykl zajęć z „Hobbita” jest efektem mojej kilkuletniej pracy dydaktycznej z dziećmi i młodzieżą. Może być zrealizowany w gimnazjum na profilu rozszerzonym, lub na zajęciach dodatkowych. Składa się z dziewięciu ramowych scenariuszy lekcji, do których dołączam sprawdzian dostosowany do cyklu oraz propozycje tematów prac pisemnych. Dodatkowo zamieszczam propozycje imprez oraz zajęć ponadplanowych, które można przeprowadzić niezależnie od całości: na lekcji języka polskiego, kółku polonistycznym, lekcji bibliotecznej, czy nawet na godzinie wychowawczej. Podane poniżej scenariusze można skrócić i przystosować do profilu ogólnego. Dodatkowo załączam również test czytania ze zrozumieniem oparty na fragmencie z „Hobbita” wraz z kryteriami oceniania.

DODATKOWE:

XII. TEST CZYTANIA ZE ZROZUMIENIEM NA PODSTAWIE „HOBBITA”. J.R.R. TOLKIENA

Tekst I:

Włożyli więc złoto do worków i objuczyli nimi kuce, wcale nie zachwycone tym przybytkiem. Posuwali się odtąd wolniej, bo przeważnie szli pieszo obok wierzchowców. Lecz kraj otwierał się przed nimi zielony; trawa rosła bujnie i hobbit z radością maszerował po niej. Ocierał twarz czerwoną jedwabną chustką - pożyczył ją od Elronda, bo ani jedna z jego własnych chustek nie ocalała - czerwiec bowiem przyniósł lato, a dni nastaly znów gorące i słoneczne.

Wszystko się kiedyś kończy, nawet ta historia, nadszedł więc dzień, gdy wędrowcy ujrzeli kraj, w którym Bilbo urodził się i wychował, w którym znał każdy zakątek i każde drzewo równie dobrze jak własne palce u rąk i nóg. Z małego wzniesienia dostrzegł w oddali własny rodzinny Pagórek, a wtedy przystanął i niespodzianie powiedział:

Wiodą, wiodą drogi w świat,
Wśród lesistych gór zieleni,
W mrocznych grotach znacząc ślad,
Wśród zbłąkanych mknąc strumieni.
Poprzez zimny biały śnieg,
Łąki kwietne i majowe,
Omijając skalny brzeg
I pagóry księżycowe.

Wiodą, wiodą drogi w świat,
Pod gwiazdami mkną na niebie –
Choć wędrować każdy rad,
W końcu wraca w dom, do siebie.
Oczy, które ognia dziw
Oglądały i pieczary,
Patrzą czule w zieleń niw
kochany domek stary.

Gandalf popatrzał na niego.

- Mój kochany Bilbo! - rzekł. - Co się z tobą stało? Nie poznaję dawnego hobbita. Przeszli przez most, minęli młyn nad rzeką i w końcu stanęli u drzwi Bilba. Przeszli przez most, minęli młyn nad rzeką i w końcu stanęli u drzwi Bilba.

- A to co znowu? Co się tu dzieje? - wykrzyknął Bilbo.

Ruch panował niezwykle. Bardzo liczne - i zgoła niedoborowe - towarzystwo cisnęło się pod okrągłymi drzwiami, wciąż ktoś wchodził lub wychodził, nie wycierając nawet nóg na słomiance, jak zauważył Bilbo z przykrością.

Zdziwił się hobbit, ale tamci zdziwili się jeszcze bardziej na jego widok. Zjawił się w momencie, gdy odbywała się wyprzedaż z licytacji! Ogromne czarne i czerwone ogłoszenie wisiało na bramie, oznajmiając, że dnia dwudziestego drugiego czerwca firma Grubb, Grubb i Burrowes sprzeda więcej dającemu ruchomości nieboszczyka Bilba Bagginsa, mieszkającego za życia w Bag End, Pod Pagórkiem, w Hobbitonie. Wyprzedaż rozpoczęła się punktualnie o dziesiątej. Teraz była niemal pora obiadowa, toteż większość rzeczy już sprzedano za ceny wahające się od zera do trzech groszy (rzecz niezwykła na licytacjach). Kuzyni Bilba, Bagginsowie z Sackville, właśnie mierzyli pokoje, żeby się przekonać, czy zmieszczą tu wygodnie własne meble. Słowem, Bilba uznano za nieboszczyka, a nie każdy z obecnych, którzy zapewniali go, że cieszą się z pomyłki, cieszył się szczerze.

Powrót pana Bagginsa wywołał niemało zamieszania Pod Pagórkiem, Na Pagórku, oraz Za Wodą. Ceregiele prawne trwały kilka lat. Wiele wody upłynęło w rzece, nim pana Bagginsa naprawdę i formalnie uznano z powrotem za żyjącego. Osoby, które zrobiły wyjątkowo dobry interes na licytacji, nie chciały się zadowolić byle dowodem. W końcu, żeby przyspieszyć sprawę, Bilbo musiał odkupić większość swoich własnych mebli. Mnóstwo srebrnych łyżek zniknęło w sposób tajemniczy i nigdy całkowicie nie wyjaśniony. Jeśli o mnie chodzi, podejrzewam Bagginsów z Sackville; ci do końca życia nie uznali Bilba Bagginsa, który powrócił, za prawdziwego Bilba Bagginsa i nie utrzymywali z nim stosunków. Wielką mieli doprawdy ochotę mieszkać w jego ślicznej norce.

Ale Bilbo miał wkrótce przekonać się, że stracił coś więcej niż srebrne łyżki, a mianowicie - dobrą reputację. Co prawda zawsze odąd cieszył się przyjaźnią elfów, szacunkiem krasnoludów, czarodziejów i wszystkich tym podobnych osób, które odwiedzały jego rodzinną okolicę; ale nie uchodził już za szanującego się hobbita. Wszyscy sąsiedzi uważali go za trochę "pomyłonego" - z wyjątkiem siostrzenic i siostrzeńców ze strony Tuków; lecz starsi nie pochwalali przyjaźni tej młodzieży z Bilbem.

Z przykrością muszę wam powiedzieć, że Bilbo nic sobie z tego nie robił. Żył bardzo zadowolony, a szum imbryka na piecu wydawał mu się muzyką jeszcze piękniejszą niż za spokojnych dni przed odwiedzinami niespodziewanych gości. Miecz powiesił nad kominkiem, zbroję ustawił w sieni, a potem nawet oddał do muzeum. Złoto i srebro wydał przeważnie na prezenty, niekiedy praktyczne, a niekiedy fantastyczne - temu może należy w pewnym stopniu przypisać miłość siostrzeńców i siostrzenic. Czarodziejski pierścień zachował w ścisłej tajemnicy, bo posługiwał się nim przede wszystkim wtedy, gdy zjawiali się niepożądani goście.

Zaczął pisywać wiersze i często odwiedzał elfy, a chociaż ten i ów kiwał głową i stukając się palcem w czoło, wzdychał: "Biedny stary Baggins", chociaż mało kto wierzył w jego opowieści - Bilbo czuł się szczęśliwy aż do końca swych dni, a przeżył ich jeszcze bardzo wiele.

[John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*, Iskry, W-wa 1997, s. 231-233)

1. Skąd Bilbo miał czerwoną jedwabną chustkę? (0-1)

a) pożyczył ją od Gandalfa

- b) pożyczył ją od Elronda
c) była to jego własność
2. O której godzinie rozpoczęła się licytacja? (0-1)
a) o 10.
b) o 11.
c) o 12.
3. Jakie wierzchowce mieli ze sobą wędrowcy? (0-1)
a) kucyki
b) konie
c) nie mieli żadnych, szli pieszo
4. Na kiedy zaplanowano licytację majątku Bilba? (0-1)
a) na 2 czerwca
b) na 22 czerwca
c) na 12 czerwca
5. W jaki sposób najczęściej wędrowali Gandalf i Bilbo? (0-1)
a) konno
b) pieszo, podpierając się laską
c) pieszo, obok wierzchowców
6. Jaki kształt miały drzwi do domu Bilba? (0-1)
a) kwadratowy
b) prostokątny
c) okrągły
7. Jak się nazywał dom Bilba? (0-1)
a) Hobbiton
b) Bag End
c) Pod Pagórkiem
8. Jakiego koloru było ogłoszenie o licytacji? (0-1)
a) zwykle: białe
b) drukowane na zielonym papierze
c) czerwone i czarne
9. Podaj nazwę firmy, która przeprowadzała licytację: (0-1)
a) Grub, Grub i Burrowes
b) Grubb, Grubb i Burrowes
c) Grubb i Burrowes
10. Jak wyceniano sprzedane na licytacji rzeczy Bilba? (0-1)

- a) bardzo drogo
 - b) od zera do trzech groszy
 - c) powyżej dziesięciu groszy za sztukę
11. Kiedy Bilbo i Gandalf przybyli do Bag End? (0-1)
- a) wczesnym rankiem
 - b) po południu
 - c) w porze obiadowej
12. Kto zamierzał przeprowadzić się do siedziby „nieboszczyka” Bilba? (0-1)
- a) Bagginsowie z Sackville
 - b) Bagginsowie z Hobbitonu
 - c) dalsi kuzyni Bilba
13. Ile czasu musiało upłynąć, by legalnie uznano Bilba za żyjącego? (0-1)
- a) kilka tygodni
 - b) kilka miesięcy
 - c) kilka lat
14. W jakich rejonach Shire powstał zamęt z powodu powrotu Bilba? (0-1)
- a) w Hobbitonie
 - b) w najbliższym sąsiedztwie pana Bagginsa
 - c) Pod Pagórkiem, Na Pagórku oraz Za Wodą
15. Co cennego stracił Bilbo w wyniku długiej nieobecności w domu? (0-1)
- a) dobre imię
 - b) dobrą reputację
 - c) rzeczy, które zostały mu skradzione
16. W jaki sposób Bilbo odzyskał rzeczy zlicytowane na wyprzedaży? (0-1)
- a) odzyskał je na drodze prawnej
 - b) odkupił je
 - c) nie odzyskał ich nigdy
17. Co zginęło z majątku Bilba? (0-1)
- a) pieniądze ukryte w schowku
 - b) biżuteria
 - c) srebrne łyżki
18. W jaki sposób Bilbo wykorzystał czarodziejski pierścień? (0-1)
- a) oddał go Frodowi
 - b) używał go, by uniknąć niepożądanych gości
 - c) wrzucił go w ogniste czeluście Góry Przeznaczenia.

19. Jaką opinię o Bilbu mieli jego sąsiedzi? (0-1)

- a) uważali go za pomyłonego
- b) szanowali go
- c) uważali go za bardzo odważnego hobbita

20. Kto z rodziny przyjaźnił się z Bilbem? (0-1)

- a) jego bratanek
- b) dalsi kuzyni ze strony Bagginsów
- c) siostrzenice i siostrzeńcy z rodziny Tuków

21. Co Bilbo zrobił ze swoją mithrilową zbroją? (0-1)

- a) powiesił nad kominkiem
- b) powiesił w sieni
- c) oddał do muzeum

22. Co Bilbo zrobił ze swoją częścią skarbu? (0-1)

- a) zakopał w ogrodzie
- b) schował głęboko w skrzyni
- c) wydał na prezenty

Tekst II

Wiodą, wiodą drogi w świat,
Wśród lesistych gór zieleni,
W mrocznych grotach znacząc ślad,
Wśród zbłąkanych mknąc strumieni.
Poprzez zimny biały śnieg,
Łąki kwietne i majowe,
Omijając skalny brzeg
I pagóry księżycowe.

Wiodą, wiodą drogi w świat,
Pod gwiazdami mkną na niebie –
Choć wędrować każdy rad,
W końcu wraca w dom, do siebie.
Oczy, które ognia dziw
Oglądały i pieczary,
Patrzą czule w zieleń niw
kochany domek stary.

23. Przeczytaj jeszcze raz tekst piosenki śpiewanej przez Bilba, a następnie wypisz pary rymów niegramatycznych. (0-2)

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____

MATERIAŁY:

BIBLIOGRAFIA PODMIOTOWA:

J.R.R. Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*, tłum. M. Skibniewska, Iskry, W-wa 1997.

BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA:

R. Foster, *Encyklopedia Śródziemia*, Amber, W-wa 1998.

J. Carpenter, *Wizjoner i marzyciel*, Alfa, W-wa 1997. – Biografia pisarza (może być również inna pozycja biograficzna dotycząca Tolkiena) – z tej pozycji pochodzi biografia przygotowana przez nauczyciela.

A. Kubala, *Przewodnik po nazwach miejscowych Śródziemia*, Amber, W-wa

J.R.R. Tolkien, *Władca Pierścieni*, tłum. M. Skibniewska, wyd. Muza, W-wa 2002.

J.R.R. Tolkien, *Silmarillion*, tłum. M. Skibniewska, wyd. Amber, W-wa 2007.

J.R.R. Tolkien, *Niedokończone opowieści*, wyd. Amber, W-wa 2007.

K.W. Fonstad, *Atlas Śródziemia*, Amber, W-wa 2007.

D. Day, *Pierścień Tolkiena*, Amber, W-wa 1997.

MATERIAŁY DODATKOWE:

Rekwizyty (elementy stroju, fajka, mapy, itd...) (wymienione są każdorazowo w „Uwagach”)

UWAGA: Każdorazowo nauczyciel informuje uczniów, jaki będzie temat kolejnych zajęć, by ci mogli się przygotować. Standardowym zadaniem domowym jest zebranie przez uczniów informacji potrzebnych do przeprowadzenia zajęć. Nie wystarczy, że nauczyciel będzie przygotowany. Wymagane jest również, by uczniowie orientowali się w omawianym temacie. Wówczas lepiej przyswoją sobie wiadomości i bardziej docenią powieść Tolkiena.